

7.3 Prvé správy priekopníka Karolovi Boromejskému

František z Bormia
o príchode kapucínov do stredného Švajčiarska
Altdorf 1582

Kým sa Melchior Lussi usiloval o získanie založenia v Stanse, získal jeden zo silných mužov z Uri na svoju stranu svojich politických priateľov a potom aj údolie za povolanie kapucínov. Rytier Walter Roll (1520 – 1591) bol ako Lussi kancelár, rovnako pôsobil v Tessinských poddanských územiach (odkiaľ vykázal reformovaných), bol plukovníkom a prevzal tiež zahranično-politické vyslanectvo, medziiným u pápeža v r. 1571 – 1573. V r. 1560 bol pasovaný za rytiera, v r. 1570 ubytoval Karola Boromejského počas jeho švajčiarskej vizitačnej cesty. Od marca 1578 posielala tento altdorfský politik listy arcibiskupovi, ktoré pomáhajú pripraviť cestu k vyslaniu kapucínov. V auguste 1571 bolo všetko pripravené: František de Sermondi z Bormia viedol skupinu piatich bratov cez horský priesmyk Godhart do údolia Reusstal. Jeho nasledujúca správa hovorí o prekvapivo dobrých a rýchlych počiatkoch milánskych bratov v drsnom nemecko-švajčiarskom podnebí.¹

František Bormejský (1535 – 1583) bol jedným z najlepších kazateľov horného Talianska. V r. 1556 sa stal kapucínom. V r. 1570 – 1572 viedol ťažkú misiu na Krétu, kázal v protestantskom Veltlíne, v r. 1576 – 1578 viedol svoju domovskú lombardskú provinciu a v r. 1581 bol zvolený za generálneho definítora. Rovnaká kapitula na nátlak pápeža rozhodla o vzniku malej expedície bratov za Alpy, ktorú mal František viesť. Jeho prvá správa po piatich mesiacoch odzrkadľuje nespokojné reakcie členov rádu, ktorí dúfali v neúspech svojich bratov medzi barbarmi. Druhá správa nasleduje v septembri, niekoľko mesiacov pred Františkovou predčasnou smrťou. Ohliadnutia a nádeje do budúcnosti hovoria o tom, komu tento malý ohrozený začiatok vďačí za úspech a rýchlu inkulturáciu: arcibiskupovi za politickú prácu v pozadí a šikovnosti generálneho komisára z Veltlína.²

JHS

Pokorne pozdravujem v Ježišovi Kristovi môjho najctenejšieho a najosvietenejšieho monsignora.

9676 Pretože veľmi dobre viem o námahe práci a starostiach, ktoré vynaložila vaša najosvietenejšia výsosť, aby dosiahla, že sa na tomto území pánov Švajčiarov ujme náš rád, respektíve spoločenstvo kapucínov, napísal by som vám viackrát aj z povinnosti poďakovať sa a podal by som vám aj úplnú správu o splnení vašej úlohy a o našom

¹ Taliansky text preložil Linus Fäh z Švajčiarskej provincie

² O priekopníkovi: Rainald Fischer, *Franz von Bormio (1535 – 1583), der Mann des Anfangs (muž začiatkov)*, in *Fidelis – Nachdenken über 400 Jahre* (Úvahy o 400 rokoch) Špeciálne číslo provinčného časopisu Švajčiarskych kapucínov, Luzern, 1981, 15 – 35. Správy sa nachádzajú v Biblioteca Ambrosiana (Milano). Dvojazyčný text vo Fischer Franz von Bormio, 23 – 26. Nanovo do nemčiny preložil Linus Fäh zo Švajčiarskej provincie

príchode, aj o milom prijatí a láskavej podpore týchto priateľských pánov a jednoduchých ľudí. Dlho som od toho ale upúšťal a neosmeľoval som sa vo vedomí nedokonalosti mojej osoby, ktorá mala napísať, ako aj stavu vašej najosvietenejšej výsosti, ktorej som mal písať.

9677 Teraz ale povzbudený horlivosťou a nechajúc bokom akýkoľvek iný ohľad, chcem Vám, najosvietenejšia výsosť, tak krátko ako je to len možné, podať správu. Potom, čo náš pán pápež Gregor XIII. oznámil otcom našej generálnej kapituly, a aby sme to chápali, že je to jeho vôľa, aby boli poslaní bratia do Altdorfu, nemohli títo nič iné robiť než nás tam poslať.³ Robili to neradi a silno proti vôli, mrzuto súčasne s reptaním, možnože preto, že sa obávali neznalosti pomerov v krajine a rovnako ani obyvateľstva, a pokladali to za isté, žeby tam bratia mohli zostať a žiť pod mnohým značným zoslabnutím našej regulérnej observancie. Keď nás tam poslali, obmedzili naše pôsobisko bolestivo presne na územie Altdorfu a udelili výslovne nariadenie, že toto územie nemáme opúšťať možno s úmyslom postupovať tak, ako to robili vo Veltlíne. Nad takýmto postupom plače nebo do dnešného dňa, že sa potom všetko skončí, keď raz tento pápež zomrie, ktorý teraz túto vec podporuje. A toto poslali vykonať zase mňa, ktorý je na to celkom nesúci a nevhodný.⁴

Ale dúfam, že náš Pán a Boh, ktorý túto vec na svoju česť a na spásu týchto ľudí začal, ju aj posilní a upevní, že ju ani brány pekelné ani ľudia so slabým náboženským zápalom nezničia ani neoslabia. Obyvateľstvo k nám prechováva mimoriadnu úctu a lásku. Svojimi dennými almužnami nás podporuje odpovedajúco nášmu stavu v dostatočnej miere; preto si nemusíme robiť toľko starostí ako v Taliansku, Francúzsku, Španielsku a inde. Z tohto dôvodu som ja a moji bratia, ktorí tu žijeme, názoru, že bratia v týchto končinách žijú lepšie a viac podľa jednoduchosti regule ako inde, pretože si nerobíme žiadne zásoby, ani nemyslíme na víno alebo iné, okrem toho, čo potrebujeme pre naše každodenné živobytie.

Chladné obdobie zimy sa zdá byť naozaj dlhé a tvrdé. Napriek tomu všetkému ju znášame oveľa ľahšie, pretože máme kachle. Nepotrebujeme tak veľa šiat, dreva a času ako v Taliansku, ako to poznajú bratia z vlastnej skúsenosti a čo aj vyslovene hovoria. Ako to bude vyzeráť s duchovným ovocím nášho života na tomto území u katolíkov a u heretikov, u svetských ľudí a rehoľníkov, o tom určite Boh vie. Domnievame sa ale, že toho nie je málo, lebo všetci obdivujú náš život a s najväčšou túžbou očakávajú naše kázne, z ktorých doteraz žiadnu nepočuli, lebo tak veľa po nemecky nerozumím, aby som mohol už kázať,⁵ ale cvičím sa v tom, aby som mohol začať skoro s kázaním; zvyšní bratia sú ešte mladí.

9680 Tu v Altdorfe budú bývať desiaty bratia, ale pretože kláštor ešte nie je dobudovaný, sme momentálne len šiesti: traja kňazi, dvaja klerici a jeden laický brat.⁶

³ Generálna kapitula sa zišla 12.5.1581 v Ríme.

⁴ Názna na neúspešnú misiu na Kréte, ktorá stroskotala v r. 1572.

⁵ František z rodiny Sermondovcov strávil časť mladosti v Bavorsku a tam sa naučil po nemecky. Po tridsiatich rokoch si musel tieto jazykové znalosti nanovo občerstviť.

⁶ Členovia tejto priekopníckej expedície boli: kňaz Matteo dalla Val di Torre, klerici bratia Giovanni Batista z Lugana a Sabastian z Altdorfu (ktorý sa stal kapucínom v Miláne), a laik Fortunato z Milána.

Jeden z mladých kňazov, ktorý pochádza z Milána, vyučuje klerikov logiku.⁷ Dúfam, že budú dobre napredovať, aby sa mohli skoro stať kňazmi a kazateľmi. V zodpovednosti pred Bohom to považujem za dobré a želám si, že nám po tak rýchlo ako je len možné rýchlo vybudovaní kláštora pošlú ešte troch iných mladých na štúdium vhodných nemecky hovoriacich bratov, ktorí sa teraz zdržiavajú v provinciách Miláno a Rím. Takto by sme mohli v krátkom čase poslať niektorých bratov do žatvy na tieto úrodné polia, ktorí sú už múdri a zrelí zbierať úrodu. O tom Vám budem najosvietenejšia výsosť v danom čase písať, aby som na to získal váš súhlas.

Pretože ruka ruku myje, a brat bratu pomáha, a pretože sa na tomto území stále opakuje malé vypuknutie moru, považujem to nielen za užitočné, ale dokonca za nutné, aby sa rozmyšľalo nad ďalšou usadlosťou (prítomnosťou). Ak by sa na jednom mieste vyskytlo príkorie, mohol by prísť druhý na pomoc. Okrem toho, by sa mali hlásiť nemecky hovoriaci mladí ľudia – a niektorí sa už aj hlásia – ktorí by boli vhodní a chceli by slúžiť v našom spoločenstve Bohu, mohli by byť prijatí a nemuseli by byť ubytovaní v mieste štúdií, ale v kláštore pre novicov. Mohlo by sa to spraviť a dalo by sa to veľmi ľahko urobiť vďaka ponuke pána kapitána Lussiho, ktorý sa vo svojej zbožnosti ponúkol pre nás vo svojej domovine v kantóne Unterwalden postaviť kláštor. O tomto všetkom som už ústne rozprával s vysokocentým monsignorom biskupom z Vercelli.⁸ Táto myšlienka sa mu veľmi páčila a podľa svojich možností ju bude podporovať. Okrem toho som písal našim otcom do Ríma: niektorí z nich s tým silno súhlasia, ale otec generál,⁹ ktorý je Sicíľčan, nechce súhlasiť. Preto sa obávam, že sa v tejto veci nič nepodnikne, pokiaľ sa vaša najosvietenejšia výsosť sama tejto veci neujme tak, že dôrazne prednesiete túto požiadavku Jeho Svätosti. Jeho Svätosť vydá prísny rozkaz pátrovi prokurátorovi,¹⁰ ktorý zastupuje generála v Ríme, tento ju hneď vykoná, lebo je tejto veci naklonený. Keď už raz bude tento kláštor v Unterwaldene postavený, tak to bude ľuďom oveľa ťažšie odtiaľ tento rád vytrhnúť.

9682 Mimochodom, keď ma posielal náš páter do týchto končín, udelil mi úplnú moc svedeať len svetských ľudí, a síce (len) ak budú veľmi zbožní. Tu ale prebiehajú všetky svedeať veľmi zbožne; to môžem dosvedčiť. Ale moja plná moc sa vzťahuje len potiaľ, pokiaľ mi ju vikár najosvietenejšieho monsignora, biskupa z Kostnice¹¹ môže dať, a potiaľ mi ju už aj udelil; pritom by som jej potreboval viac alebo aspoň toľko, akú majú otcovia jezuiti v Lucerne. Ak sa to Vašej najosvietenejšej výsosti bude zdať dobré, aby ju vyžiadala od Jeho Svätosti, tak ju prijmem, aby som slúžil Bohu a spásu týchto úbohých ľudí, pričom ponechám stranou svoje pohodlie a vynaložím pre to každú mne

⁷ Alessio del Bene da Milano, ktorý nasledoval ako šiesty spoločník až v r. 1577 vstúpil do rádu v Miláne, cez advent 1581 prišiel do Altdorfu prednášať filozofiu. 1583 sa stal majstrom novicov a v r.1592 – 1595 viedol novú provinciu.

⁸ Giovanni Francesco Bonhomini, nový nuncius pri cisárskom dvore . Na jeseň ho autor (listu) sprevádzal počas cesty z Altdorfu do Kostnice.

⁹ Giovanni Maria da Tusa, v úrade od 1581 – 1584.

¹⁰ Francesco Arconi da Milano Tridentský Kostnický teológ, provinciál Sermondihho domovskej provincie 1568, od mája generálny prokurátor rádu pri pápežskej kúrii.

¹¹ Balthasar Wurer, narodený v r. 1513 v Schömbergu pri Rottweili, po štúdiách vo Freiburgu vo Breisgau sa stane farárom pri Bodamskom jazere a od r. 1574 pôsobí ako svätiaci biskup v Kostnici. Počas častej neprítomnosti svojho biskupa vedie Wurer diecézu v spolupráci s pápežským nunciom. Viackrát robí vizitáciu stredného Švajčiarska, žiada si tam prítomnosť jezuitov a kapucínov a spriatelí sa s lucernským metským pisárom Renwardom Cysatom. V r. 1598 sa vzdá úradu kvôli vysokému veku (HS I/2, 517 – 518).

možnú námahu. Toto všetko predkladám na múdre posúdenie Vašej najosvietenejšej výsosti a plne sa tomu oddávam, aby sa tým Bohu poslúžilo a jedine On bol tým uctený. Pokorne prosím Vašu najosvietenejšiu výsosť, aby ste si spomenuli na mňa v modlitbe k Jeho Božiemu majestátu.

Altdorf, 4. januára 1582.

Vašej najctenejšej a najosvietenejšej výsosti
v Kristovi najoddanejší služobník
František Bormio, kapucín

9683 Pokorne pozdravujem v Ježišovi Kristovi môjho najctenejšieho a najosvietenejšieho monsignora.

Už som sa poďakoval a ešte raz Vám ďakujem, Vaša najosvietenejšia výsosť, za vybavenie plnej moci z Ríma, na základe Vášho podnetu, odpúšťať hriechy na Božiu česť a pre duchovné dobro týchto úbohých ľudí, ktorí to tak veľmi potrebujú. Budem ju, ako sa patrí, používať len v súrnych prípadoch v zrelej kresťanskej zodpovednosti a po posúdení v dobrej viere.¹² Náhoda a vybavenie mojich záležitostí chceli, aby som sa, keď prišiel urodzený pán, ktorého ste poslali, nachádzal v Miláne. Preto som ho ani nevidel, ani som s ním nehovoril, čo veľmi ľutujem. Všade, kde budem môcť podporovať cirkevnú slobodu, budem plniť svoju povinnosť. V tejto lokalite narážame s kňazmi na mnoho odporu a odmietania. Pretože sa obávajú, že náš spôsob života je na prekážku ich životnému štýlu a ukráti ich obety na kostol kvôli existencii našich kostolov. Preto podnikajú všetko možné, aby zabránili našej prítomnosti v ich oblastiach. Predsa sa však náš Pán a Boh, veď ide o Jeho vec, postaral o to, že sa mohol skrze prostredníka pána rytiera Rolla usadiť náš rád v Altdorfe, a mohli sme postaviť kláštor, a že sa okrem toho mohli odtiaľto prijať do rádu a obliecť traja mladí ľudia; sľubujem si od nich, že budú robiť pokroky v rádovom živote i v štúdiu.

9684 V Unterwaldene sa na jednej strane veľmi namáhal pán kapitán Lussi, aby prekonal odmietanie kňazov a ich prívržencov, na druhej strane požadoval najctenejší monsignor biskup z Vercelli s veľkou horlivosťou splnenie príkazu Jeho Svätosti po našich otcoch, aby sa usadili v Unerwaldene. Tým boli prekonané všetky ťažkosti a mohli sme priviesť bratov do Unterwaldenu.¹³ Už som aj do rádu prijal a obliekol jedného mladého kňaza, ktorý odtiaľ pochádza; verím, že bude skladať sväté sľuby.¹⁴ Čeliac mnohým ťažkostiam, ktoré sa dvíhajú zovšadiaľ proti mojim prosbám, totiž rozšíriť náš rád na Božiu česť a založiť usadlosti, predsavzal som si, že nebudem nič podnikať, kým nebudem môcť osobne hovoriť s Vašou najosvietenejšou výsosťou. Lebo Vám chcem dať všetky informácie o jednej záležitosti, o ktorej si myslím, že majú pre túto oblasť veľkú dôležitosť. Lebo naša chudoba a život podľa reguly sv. Františka zapcháva ústa nahnevaným katolíkom ako aj zlým heretikom.

9685 Hneď ako Vaša najosvietenejšia výsosť dostane tieto informácie, mohla by ich, ak to bude považovať za dobré, navrhnúť Jeho Svätosti, aby všetkým našim bratom prísne rozkázala, čo považuje Jeho Svätosť za správne. Lebo ak sa prenechá plánovanie v rukách a slobodnému názoru bratom, tak tí, ktorí ničomu nerozumejú, o tomto

¹² O zákaze spovedať svetských ľudí, o ktorých hovoria konštitúcie a s ktorým sa musí zaobchádzať s najvyšším dišpenzom, pozri tiež nižšie: v úvode k dokumentu 7.37 (Rýnska misia).

¹³ František Bormijský obdržal povolenie na založenie v polovici marca. Po Veľkej noci mohol odcestovať do Nidwaldenskej oblasti a začať rokovania. Na zhromaždenie sa vrátil Lussi z Tessina a bol ešte raz zvolený za správcu. Zhromaždený ľud však odmietol založenie kláštora. Lussi sa obrátil na Buochs, ktoré v júni kapucínom povolilo ujať sa ich kaplnky St. Jost na vrchu Bürgenstock.

¹⁴ Alexander Buggli (1562 – 1622): Narodený v Altdorfe, pokúšal sa o pustovníky život už ako mladý v blízkom Riedertali, študoval potom v Miláne, kde bol vysvätený za kňaza r. 1582. V júli sa nechal obliecť za kapucína v St. Joste. 1600 – 02, 1611 – 14, 1617 – 20 bol provinciálom.

nebudú ani chcieť nič viac vedieť a proti tomuto nespravia ani žiadne opatrenia. Takto sa podľa môjho názoru tieto veci neposunú dopredu, ale ani sa vôbec nepodaria a tak len málo prispejú na Božiu česť a mnohí utrpia duchovné škody. To nám dokazujú z minulosti Candia¹⁵ a Veltlin, nech im Boh odpustí, že zapríčinili tak veľa zlého a mnohému dobrému zabránili.

V najoddanejšej a najhlbšej poslušnosti sa odporúčam do modlitieb Vašej najosvietenejšej výsosti a želám Vám od Boha dobrý úspech a splnenie Vašich svätých želaní.

Altdorf, 19. septembra 1582

Vašej najosvietenejšej výsosti v Kristovi najoddanejší služobník
b.(rat) František Bormio kapucín

¹⁵ Pomenovanie Kréty, kde František Bormijský so svojou kapucínskou misiou neuspel kvôli nedostatočnej podpore vedenia rádu a nedostatku personálu: Pozri *I Frati cappuccini*. 2, 225 – 337.